

Helsingissä 4.—6. 6. 1948 pidettyjen äidinkielen opettajain päivien pöytäkirja.

Perjantaina 4. 6.

Äidinkielen opettajain liiton puheenjohtaja tri V. A. HAILA lausui klo 9.15 osanottajat tervetulleiksi seuraavin sanoin:

»Hyvät naiset ja herrat! Minulla on kunnia Äidinkielen opettajain liiton puolesta lausua arv. läsnäolijat tervetulleiksi viidensille äidinkielen opettajain päiville.

Edellisistä, Tampereella pidetyistä äidinkielen opettajain päivistä on ehtinyt kulua kymmenen vuotta. Tämä ajanjakso on ollut suurten tapahtumien ja järkytystenkin aikaa. Ne ovat vaikuttaneet elämäämme ja olosuhteisiimme ja varmaan muuttaneet enemmän tai vähemmän myös käsityksiämme ja yleistä ajatustapaamme. Kehityksen todellisia, pysyviä tuloksia on liian aikaista yrittää selvittää, voimme vain toivoa, että muuttuminen ja uudistuminen merkitsisi edistystä. Meitä lähinnä olevalla alueella, oppikoulun piirissä, voimme todeta kehityksen voimakkaasti jatkuneen suuntaan, joka jo kymmenen vuotta sitten oli selvästi näkyvissä, yhä suurempaan oppikoululaitoksen laajenemiseen ja vahvistumiseen. Tämä merkitsee samalla oppikoulun entistä suurempaa kansanomaistumista. Suunta on siis ollut terve, sillä oikealla tavalla tapahtunut tämänlaatuinen kehitys ei merkitse koulun tason alenemista, vaan oppikoulun muuttumista kansan laajoille kerroksille läheiseksi ja tutuksi kouluksi ja kansan elämään entistä välittömämmin vaikuttavaksi tekijäksi.

Tämän kehityksen luulisi vähitellen vaikuttavan myös oppikoulun opettajien aseman vahvistumiseen niin valtiovallan kuin yleisen mielipiteen piirissä. Tosin on olemassa sääntö, että se, mikä muuttuu entistä tavallisemmaksi, menettää erikoisuutensa ja ikäänkuin arvoltaan alenee ihmisten silmissä. Mutta sen, minkä tässä ehkä menetämme, voitamme monin verroin sen johdosta, että työmme nojautuu entistä laajemmalle perustalle, että voimme osoittaa tekevämme työtä entistä leveämmällä rintamalla, että takanamme on entistä sankemmat ihmisjoukot, jotka katsovat välittömästi työstämme hyötyvänsä. Meidän, äidinkielen opettajain, asiana on toimia siten, että työmme isänmaan kansallisimman kulttuurin vaalijoina empimättä tunnustetaan.

Tampereen äidinkielen opettajain päivillä oli eräänä keskustelukysymyksenä *äidinkielen opettajain liiton* perustaminen. Tämä suunnitelma pääsi toteutumisvaiheeseensa vasta viime joululomalla, jolloin yleisen opettajakokouksen yhteydessä pidettiin äidinkielen opettajien jaoston kokous ja siellä valittiin väliaikainen toimikunta asiaa ajamaan. Tämä ntoimesta pidettiin helmikuun 29. pnä perustava kokous, jossa hyväksyttiin liiton säännöt ja valittiin liiton hallitus. Sääntöjen mukaan liiton tarkoituksena on toimia äidinkielen opetuksen edistämiseksi sekä valvoa jäsentensä

etuja. Sääntöjen 14. § ilmoittaa, että edellä mainittua tarkoitusta varten hallitus järjestää kokouksia, kurseja ja muita liiton tarkoitukseen edistäviä tilaisuuksia.

Nyt alkavat äidinkielen opettajain päivät ovat ensimmäinen liiton julkinen aikaansaannos, muut toimintamuodot ovat vielä hahmottelematta. Hallitus toivoo saavansa liiton jäsenten taholta käyttökelpoisia ehdotuksia liiton toiminnan suunnamiseksi siten, että siitä olisi todellista hyötyä. — Eräs ajatus nousee itsestään mieleen: julkaisu-toiminnan harjoittaminen. Täytyy myöntää, että äidinkielen opettajien pedagoginen kirjallinen toiminta on ollut verrattain vähäistä, ja siihen on ollut varmaan vaikuttamassa myös sopivan julkaisun puuttuminen. Virittäjä on vuosien mittaan painattanut huomattavan määrän äidinkielen opettajille hyödyllisiä kirjoituksia, mutta se on kuitenkin ollut enemmän nuorten tieteenharjoittajien kuin opettajien julkaisu. Tulisi mielestäni tutkia, onko Äidinkielen opettajain liitolla mahdollisuuksia julkaista alaltaan kokoomateoksia, niinkuin moniaat muut yhdistykset tekevät. Ja jos asia pääsee hyvään alkuun, mikä estää julkaisemasta myös yhtenäisteoksia, sillä tosiasia on, että siksi suppealle piirille kuin äidinkielen opettajille tarkoitettuja kirjoja ei ole niinkään helppo saada kustannetuksi. Jos mukaan otetaan myös oppilaille tarkoitettuja koulukirjoja, toiminnan taloudelliset näköalat muuttuvat melkoista suotuisammiksi.

Liiton säännöt edellyttävät alaostojen perustamista. Yhteisten kysymysten pohdinta, seurustelu ja kosketus samalla työsaralla ahertavien kesken on aina hyödyksi. Vaikka siitä ei joka kerta näyttäisikään koituvan suurta tiedon tai taidon lisää, vahvistaa suuresti jo se, että huomaa tekevänsä työtä suuressa seurassa ja — hyvässä seurassa. Yksinäisyyden tunne häipyä, itseluottamus kasvaa, näköpiiri laajenee. Toivomme ryhdyttävän tarmokkaasti perustamaan alaostoja ja toivomme niiden toiminnalle menestystä.

Koulu on ainakin teoriassa tunnustanut oikeaksi ohjeeni emme opi koulua, vaan elämää varten. Tämä ajatus on luultavasti yhä voimistumassa, ja se käsitystapojen muuttuminen, johon edellä viittasin, tarkoittaa mm. tämän ajatuksen yhä pontevampaa toteuttamista. On varmaan syytä huomata, että aika kysyy ihmisiltä etenkin käytännöllistä kyvykkyyttä. Elämän taistelu on kiihkeätä, karsinta useimilla aloilla ankaru. Olemme etäänntyneet kauas entisistä idyllisistä oloista, jolloin oppikoulu valmistaa tulevia pappeja, virkamiehiä, opettajia ja yliopiston oppineita. Insinöörin ura on poikaoppilaiden haave — ja polyteekki monen tytönkin —, oppinut, hiljaisessa työkammiossaan ahertava filologi on varsin harvojen ihanteena. On esiintynyt tapauksia, ehkä ei niinkään harvoja, että yliopisto on ollut teknillisen korkeakoulun valmistavana oppilaitoksena.

Käytännöllisen elämän huomioon ottaminen ei kuitenkaan merkitse sitä, että oppikoulun pitäisi suuntautua suoraan tekniikan ja liike-elämän palvelijaksi. Päinvastoin: henkinen, siveellinen kasvatus on kasvatusta elämää varten. Tästä kasvatuksesta riippuu ihmisen kyky edistyä ja kestää elämän painoa ja hänen mahdollisuutensa selviytyä elämän hänelle varaamista yllätyksistä. Äidinkielen opettaja on elämisen taidon opettaja paljon suuremmassa määrin kuin tavallisesti huomataan. Kirjallisuuden esittely on elämän tarkastelua, elämän olosuhteisiin, ihmisen sisäisiin ongelmoihin tutustumista, mistä varttuva ihminen voi suuresti hyötyä.

Äidinkielen opettajalla on oma tärkeä osuutensa siinä toiminnassa, joka tarkoittaa täydellisen, sopusuhtaisesti sivistyneen ihmisen kasvattamista. Mutta kun hän tarkastelee koulunsa jättävää nuorisoparvea, hän voi vain harvojen yksityisten kohdalla tuntea täyden tyydytyksen tunnetta. Paljon useammin hänet valtaa nöyryys: tunne työn tuloksen vajavuudesta ja oman kyvyn riittämättömyydestä. Se on raskas mieliala, ja siitä ehkä osittain johtuu, että opettajan ura ei ole kaikkein houkuttelevimpia. Mutta jos opettaja on karkaissut itsensä ja muuttanut välinpitämättömäksi työnsä tuloksista, hän on opettajana mennyttä. Lohdutuksemme on, että mistä hyvänsä opettajia voidaankin muistuttaa, ei kuitenkaan velvollisuuden tunteen puuttumisesta — ja se on arvokas toteamus. Tämän tunteen elävyyttä osoittaa myös se, että äidinkielen opettajain päivät ovat aina herättäneet vilkasta mielenkiintoa ja keränneet runsaan määrän osanottajia. Ja vaikka työemme useasti on epäkiitollista, on siinä myös omat juhlahetkensä. Kuka toinen opettaja voi yhtä häiriytymättä syventyä runouden maailmaan, kenellä on samassa määrin edessään koko ihmissuvun henkinen rikkaus, sen parhaat ajatukset, toiveet ja tunteet. Aikojen mullistuksista huolimatta äidinkielen opettajalla on aina uskonsa ja ihanteensa:

usko ihmisen kehityskykyyn, luottamus ihmisen mahdollisuuksiin, usko ihmiseen, etenkin suomalaisen ihmiseen ja sen suomalaisen sivistyksen voimaan, jonka vaalijaksi hän ennen muuta itsensä tuntee. Tämä saa hänet pyrkimään yhä täydellisempään alansa hallintaan.

Näidenkin päivien tarkoitus on auttaa äidinkielen opettajia heidän ponnistelusaan eteenpäin. Ohjelman laatimisessa on tällä kerralla pidetty silmällä erityisesti opetuksen käytännöllistä puolta, opettajien työaseiden parantamista, työmenetelmien kehittämistä, opettajien käytännöllisen silmän teroittamista. Me emme saa muuttua pelkiksi opetusteknikoiksi, mutta emme myöskään saa tähtäillä taivaanrantaan ja kompastua tiellemme osuvaan varpuun. Vaikeutemme ovat entistä suuremmat mm. sen vuoksi, että olemme entistä yksinäisempiä. Ulospäin ei juuri ole kosketusta, eikä edes ilmesty sellaista uutta vireätä kasvatusopillista kirjallisuutta, jota aikaisemmin tuli melko runsaasti ulottuvillemme.

Äidinkielen opettajain liitto toivoo, että näistä päivistä muodostuisi opetusamme hedelmöittävä tilaisuus, että saisimme uusia vaikutteita, olivatpa ne sitten suoraan opetukseen tähtääviä, näköpiiriimme avartavia tai elämän uskallustamme vahvistavia tunteen ja tahdon virikkeitä.»

Suomalaisen normaalilyseon oppilas TAUNO HUOTARI esitti Eino Leinon runon »Tumma».

Suoritettiin puheenjohtajien ja sihteerien vaali. Puheenjohtajiksi tulivat rehtori *Toivo Kittelä*, rehtori *Ester Savolainen* ja tohtori *Aimo Turunen*, sihteeiksi maisterit *Ritva Peltonen* ja *Väinö Kyrölä*.

Yliopettaja tri V. A. HAILA piti esitelmän aiheesta »Kieliopin oppimäärä ja oppikirja». (Esitelmä on julkaistu edellä s. 337—.)

Leht. LAURI PELKOSEN esitelmä oli peruutettu esittäjän sairastumisen vuoksi. Sen sijaan saatiin kuulla maist. ANNA ISONIEMEN esitelmä »Leikin aiheita kieliopin opetuksessa». Esitelmä sisälsi pääpiirteissään seuraavaa:

Kenttätyöläisenä toimiva äidinkielen opettaja joutuu kokeilemaan kaikenlaisia keinoja saadakseen ns. hauskuutta kieliopinkin opettamiseen erikoisesti alimmilla luokilla. Näiden pikku oppilaiden suurimmat elämykset hengen elämän alalla lienevät kuvien, koettujen tai mielikuviteltujen, maailmassa. He ovat tulleet kansakoulusta, jossa aistien havainnot ovat olleet ensimmäisiä askeleita tietämisenkin elämysten tiellä. Oppiminen on ollut leikkimistä ja pieni olento leikkivä ihminen, homo ludens. Toisaalta lapsi tuona kautenaan on omalla kädellä mielellään askaroiva ja piirtävä ihminen. Eikö voisi aivan maallikonomaisesti ohjata tätä leikkimisen ja piirtämisen tointa äidinkielen opetukseenkin? Ainekirjoituksessa se lienee melko yleistä, vaikka siinä on tietysti muistettava, että sanallinen ilmaus on pääasia ja kuva vain koristus.

Alimpien luokkien kieliopin opetuksessa on monia kohtia, joissa nähdäkseni piirroksen apu voi tulla kysymykseen. Jo väriliitujen käyttö tuo silmän iloa taulun mustaan ja valkoiseen esim. päätteiden ja tunnusten tähdentäjänä. Kuviakin voi käyttää apuna. Se voi olla puhdas symbolinen kuva, jaoituksen tähdentäjä tai kaavakuva. — Tällaisia kieliopin kohtia, joissa voi »leikkiä» kuvilla, mainittakoon muutamia. Aakkosista voi laatia kulkueen vokaalien ja konsonanttien eroa tehostaen. Sijaopissa erikoisesti paikallissijat soveltuvat tähän puuhaan. Ne voi opettaakin piirtämällä kuusi kuvaa, kirkon, koulun, linnunpesän tms., joista käy ilmi kukin erikoispiirre, ja kuvan alle yhteisesti keksitty teksti tuo itsestään tarvittavan sanan kussakin paikallissijassa. Innostuipa eräs vesa valmistamaan kotonaan pahvialustalle autotallien ja autojen kokonaisuuden, jossa on kuusi eri vaihetta. — Kertauksen yhteydessä voi laatia sijoista kuvakirjan, jossa kullakin sijalla on oma kuvansa ja tietysti tekstiä tarpeellisesti. Aktiivin ja passiivin laadun näin tehostaminen on myös hupaista leikkiä: toisessa kuvassa tekijä näkyy, toisessa hän on piilossa oleva määräämätön olento. — Kaikenlaisissa ryhmityksissä kuva myös voi olla hauskana apuna. Kaikkia ei voi tietysti panna piirtämään, monet kuitenkin leikkaavat ja liimaavat mielellään.

Yhtä mielellään melkein kaikki ottavat osaa pieneen dramatisointiin. Voi laatia pikku näytelmän, jossa kullakin sijalla ja verbinmuodolla on oma esittäjänsä. Joku huonosti kieltä puhuva tulee esim. kertoen matkastaan, ja kukin lapsen sitten omalta osaltaan sievättä korjaa hänen puhettaan ja samalla kertoo omasta tehtävästään jne. Tämä on hupainen kertauskeino, joskaan ei ehkä parempi kuin muut.

Nämä välähdykset kieliopin opetuksen leikkikentältä eivät pyri esittämään ainoaa

autuaaksi tekevää. Lisäksi tällaisesta pienestä askartelusta ei saa tulla itsetarkoitusta eikä se saa johtaa keinotekoisen induktion harhapoluille, jossa toisarvoinen ja monisokkeloinen kuva hämää tosiasian. Lieneekin vain kysymys siitä, että sapiens epi-teettiä tavoitteleva pikku ihminen vielä tuokion saisi olla leikkivä ihminen, homo ludens, ja miksi ei myös homo ridens, naurava ihminen.

Taiteilija EERO SALOLA antoi näytetunnin puheopetuksen alalta oppilainaan Lapinlahden kansakoulun III-luokkalaisia, opettaja MAIJA LAURIKAISEN ohjausta saaneita tyttöjä.

Aamiaistauon jälkeen dosentti LAURI HAKULINEN piti esitelmän aiheesta »Sanahistoriallista opetusainesta.» (Esitelmä julkaistu Virittäjässä 1948 s. 205—.)

Töölön ruotsalaisen yhteiskoulun opettaja maist. ELI-MARGARETA WÄRNHJELM esitelmöi ruotsiksi aiheesta »Erään 'uuden koulun' työtapoja äidinkielen opetuksessa». Hän päätti esitelmänsä seuraaviin ponssiin: 1) Lapsien tulee tuntee iloa ja vapautusta ilmaistessaan ajatuksiansa suullisissa tai kirjallisissa harjoituksissaan. 2) Saattamalla lapset kosketukseen kirjallisuuden arvokkaimpien teosten kanssa on herätettävä heissä halua etsiä elämän parhaimpia ja kauneimpia arvoja. 3) Itsenäisesti työskennellen oppilaiden tulee kehittyä itsenäisiksi, aloitukykyisiksi ja omiin voimiinsa luottamaan tottuneiksi ihmisiksi, joilla on rohkeutta kulkea omia uusia teitään.

Keskustelu päivän esitelmien johdosta alkoi klo 16.15. Puheenjohtajana toimi reht. *Kitteliä* ja sihteerinä maist. *Kyrölä*.

Lähetettiin tervehdyssähkeet kouluneuvos *Gunnar Sarvalle* ja leht. *Lauri Pelkoselle*.

Tri HAILAN esitelmän ponnet olivat: Kieliopin opetuksessa on keskityttävä pääasioihin niin, että kurssi voidaan oppia ja että jää entistä enemmän aikaa äidinkielen opetuksen muihin tehtäviin. Sitä varten 1) kieliopin kurssi on uudestaan harkittava, tarpeettomat asiat ja käsitteet siitä karsittava. Tämä koskee mm. lauseenjäsenten lukumäärää. 2) Oppikirjan tulee sisältää pääasiallisesti se, mikä oppilailta vaaditaan. Ns. kielitietouden opettaja liittää esitykseensä omasta takaa. 3) Yläluokilla opetus suoritetaan kieliopin järjestelmän kertausta. Kielihistorian alalta tarkastellaan sanavaraston karttumista.

Tri TURUNEN tiedusteli, onko syytä vähentää lauseenjäsenten lukumäärää. Hän viittasi prof. Rapolan aikaisempiin mielipiteisiin kielitietouden osuudesta.

Yliopett. E. A. SAARIMAA ehdotti, että olisi kolme kielioppia, ensin epäsystemaattinen, sitten systemaattinen ja mahdollisesti vielä kolmas yläluokkalaisia varten. Yleiskieliopin tulisi olla toisella sijalla.

Leht. ARVO SUOMINEN esitti, että eräitä muoto-opillisia hienouksia voisi alaluokilta lykätä ylempillä luokilla opetettavaksi.

Reht. ANTTI VALVE totesi, että äidinkielen opettajain päivät ovat vieneet äidinkielen opetusta eteenpäin mm. sikäli, että niiden antamista sysäyksistä on ilmestynyt uusia, parempia oppikirjoja.

Tri HAILA tähdensi edelleen: vähemmän termejä, enemmän oikeakielisyyttä ja tyylioppia.

Maist. KYRÖLÄ tiedusteli, olisiko opetettava yleiskielioppia.

Tri ARVO LOPMERI oli yleensä samaa mieltä kuin tri Haila. Hän piti Airilan kielioppia parhaana ja puolusti kielioppikokeiden pitämistä.

Leht. U. K. TEITTINEN sanoi, ettei pidä ryhtyä kuvittamaan kielioppia eikä myöskään antaa paksua oppikirjaa ensiluokkalaisen käteen.

Tri HAKULINEN puolusti nominativus ja partitivus absolutus -rakenteiden opettamista, jotka tri Haila oli halunnut poistaa kieliopista. Ne ovat erikoisen ominaisia suomen kielelle.

Leht. KIELO OVASKAINEN valitti, että vieraiden kielten kieliopeissa on toisenlaisia nimityksiä kuin suomen kieliopissa. Hän kiitti tri Hakulista tämän äidinkielen opetusta hedelmöittävästä teoksesta »Suomen kielen rakenne ja kehitys».

Reht. V. A. KOLARI sanoi, että äidinkielen opettaja joutuu auttamaan vieraiden kielten opettajia opettamalla yleiskielioppia ja toivoi, että ilmestyisi kielioppi, jossa olisi sitä kielitietoutta, josta niin paljon on puhuttu.

Tri KAARLO NIEMINEN puolusti ja selitti eräitä kohtia Setälän-Niemisen kieliopissa, joita tri Haila oli moittinut. Hän ei yhtynyt tri Hailaan siinä, että tämä oli

kannattanut prof. Penttilän äskeisessä Virittäjän numerossa julkituomia mielipiteitä suorasta ja epäsuorasta esityksestä. Tri Niemisen mielestä näiden esitystapojen välillä on tehtävä jyrkempi ero. Koulussa opetetaan epäsuoraa esitystä liian vähän.

Tri HAILA huomautti, etteivät esimerkit olleet hänelle pääasia, vaan itse keskitysjätös.

Maist. TYYNE SALMINEN lausui toivomuksen, että sitten kun uusia kielioppeja rupeaa ilmestymään, ei tulisi kovin monta yhtäikää. Enemmän tyylioppia!

Puheenjohtaja esitti keskustelun yhteenvetona, että tri Hailan esitys keskityksestä on saanut yleisen hyväksymisen. Hän ehdotti, että asia annettaisiin Äidinkielen opettajain liiton hallituksen hoidettavaksi. Hän esitti myös, että toimikunnan tulisi kiinnittää huomiota kieliopin terminologian yhdenmukaistamiseen aina vieraita kieliä myöten. Oppimääriä suunniteltaessa olisi ennen muuta otettava huomioon käytettävissä oleva tuntimäärä.

Kokous päätti, että toimikunnan saamista ilmoittautumismaksuista voidaan avustaa kokouksessa pidettyjen esitelmien julkaisemista Virittäjässä.

Klo 20 alkoivat illalliset Kalastajatorpassa. Siellä puhuivat leht. MARTTI VAULA ja tri EINO SALOKAS. Maist. IIKKA KAAKINEN esitti lausuntaa ja leht. URHO TUOMOLA lauloi leht. VAULAN säestämänä.

Lauantaina 5. 6.

Kokous alkoi klo 9. Yliopett. E. A. SAARIMAA esitelmöi ainekirjoituksen opetuksen metodista. (Esitelmä julkaistu edellä s. 345 —.)

Leht. MARTTI VAULA piti esitelmän »Ylioppilaskokelaat ainekirjoituksen aiheita valitsemassa».

Klo 11.05 alkoi keskustelu. Puheenjohtajana toimi tri *Turunen* ja sihteerinä maist. *Peltonen*. Päätettiin keskustella molempien viimeisten esitelmien johdosta. Yliopett. SAARIMAA oli keskittänyt esitelmänsä seuraaviin ajatuksiin: 1) Ainekirjoituksen opetuksella on tärkeä kulttuuritehtävä. Siksi sen tulee pyrkiä kasvatukselliseen totuudellisuuteen, aitouteen, havaintojateon teroittamiseen ja ilmaisukykyyn kehittämiseen. 2) Aiheiden valinnassa on nojaututtava oppilaiden luonnolliseen ilmaisutarpeeseen. Mielenkiintoisimmat aiheet saadaan lähinnä oppilaiden omasta harrastus-, mielikuva- ja kokemuspiiristä. 3) Otsikon määrittelyssä on pyrittävä vetoamaan oppilaiden yksilölliseen kannanottoon. 4) Kaavamaista jäsentelyä tehtäviä annettaessa on pidettävä menneisyyteen kuuluvana. 5) Aineiden takaisinannossa on pyrittävä mahdollisuuksien mukaan yksilölliseen ohjaukseen. Kirjoittajien aikaansaannoksien ansioiden esittämiseen on oppilaiden kannustamiseksi kiinnitettävä huomiota.

Yliopett. SAARIMAA kiinnitti läsnäolevien huomiota Suom. Kirj. Seuran kustannuksella tänä kesänä ilmestyvään tämän vuoden ylioppilasaineiden kokoelmaan.¹ Hän luki erään tämänkeväisen ylioppilasaineen.

Lehtori HULDA HYNINEN kertoi kokemuksiaan eräästä Hampurin koulusta, jossa periaatteena oli ollut oppilaiden askarruttaminen vain heidän sisäisen pakonsa perusteella. Työ siellä oli epäonnistunut, ja puhuja toivoi, ettei meillä mentäisi liian vapaaseen suuntaan.

Puheenjohtaja totesi, ettei meidän kouluissamme ole ollut aikomusta eikä mahdollisuuttakaan antaa oppilaille suurta vapautta, koska on tietyt oppiennätykset.

Tri HAILAN mielestä luokassa on saatava aikaan vapautunut ja läheinen tunnelma. Aiheen on oltava sopiva, silloin oppilas onnistuu kirjoituksessaan esim. kielellisessä suhteessa. Toisaalta olisi päästävä siihen, että oppilas yläluokilla saattaa kirjoittaa objektiivisen aineen mistä hyvänsä asia-aiheesta, koska hänen on sellaiseen kirjoitustyöhön elämässään totuttava. Mitä oppilaat sanovat, ellei heidän aineitaan ole ollenkaan arvosteltu, niinkuin yliopett. Saarimaa esitti?

Yliopett. SAARIMAA: Kyllä niistä silti annetaan numero.

Tri HAILA jatkoi: Pääasia on, että opettaja on lukenut aineet, koska alaluokkien oppilaat kirjoittavat juuri hänelle.

¹ *Valioaineita*. Kevään 1948 ylioppilaskirjoitusten satoa. Julkaisseet Aarne Anttila ja E. A. Saarimaa. 83 s.

Yliopett. SAARIMAA tähdensi sitä, miten tärkeä ainekirjoituksenuudistusliike on ollut siksi, että on vapauduttu vanhoista kaavoista ja tunnustettu oikeaksi vaatimus, että aineiden on oltava mielenkiintoisia. 'Elämysaine' olisi parempi nimitys kuin 'vapaa-aine'. — Yleensä ne, jotka hallitsevat asian, kirjoittavat hyvää tyyliä, koska ei ole muotoa irrallaan sisällyksestä.

Maist. ISONIEMI kertoi, että hän on antanut oppilaidensa läpi koulun muuttaa aineiden otsikkoja ja ettei hän usein ole antanut ensinkään tarkoin määrättyä aihetta. Hän kiinnitti myös huomiota lähteiden käyttämisen opettamiseen ja siihen, miten vähän aikaa yleensä on varattu ainekirjoituksen opetusta varten. Hän tiedusteli, minkä verran on annettava virheiden vaikuttaa numeroon yläasteella. — Talvisen opettajain kokouksen jälkeen oli opetusministeriölle ja kouluhallitukselle lähetetty kirjelmä ja pyydetty korjaustuntipalkkioiden korotusta, mutta siihen ei vielä ole tullut vastausta.

Leht. SUOMINEN huomautti siitä, että kouluissamme aina on otettava huomioon ylioppilastutkinto. Koska ylioppilaskirjoituksissa aiheen vierestä kirjoittaminen on vaarallinen virhe, ei sitä uskalla koulussakaan harrastaa. »Non vitae, sed scholae discimus», niin asia on. Puhujan mielestä on aineiden johdannosta ehdottomasti pidettävä kiinni, koska suoraan asiaan meneminen on haitaksi minkälaisessa kirjoituksessa hyvänsä.

Prof. AARNE ANTILA lausui, että hyvissä aineissa, joissa kenties on yksi virhe, ei sen vuoksi alenneta arvosanaa, mutta jos aine on muutenkin heikko, niin virheet alentavat sen arvoa. Asiavirheet sen sijaan eivät paina kovin paljon. Mutta jos opettaja antaa approbaturin aineesta, jossa ei ole mitään virheitä, hänen on ehdottomasti liitettävä siihen perustelu ylioppilastutkintolautakuntaa varten. Lautakunnan on yritettävä pitää huolta siitä, että kaikkia Suomen abiturientteja arvostellaan samojen normien mukaan. Opettajien ei tarvitse antaa omille oppilailleen samanlaisia aiheita kuin ylioppilaskirjoituksissa on. Ylioppilaskirjoitukset on tarkoitettu niin laajalle oppilasmäärälle, että heidän joukossaan varmasti on aina joku, jolla on erikoisia harrastuksia. Esim. tämänvuotinen »Vapaan tahdon ongelma» on tuottanut kauniita tuloksia.

Leht. TEITTINEN sanoi, että opettaja on sekatyöläinen, jonka on opetettava heikompiakin oppilaita.

Leht. ANNA LEINONEN ilmoitti puhuvansa parhaimpien oppilaiden puolesta. Pitäisi tarjota enemmän mahdollisuuksia heille, varsinkin tulevia kirjailijoita varten kaunokirjallisia aiheita.

Lopuksi keskusteltiin korjaustuntipalkkioasiasta ja päätettiin antaa Äidinkielen opettajain liiton hallitukselle tehtäväksi toimittaa kouluhallitukselle kirjelmä, jossa lausuttaisiin tähän tapaan: Korjaustuntipalkkioasiassa äidinkielen opettajat odottavat tammikuun opettajakokouksessa tehdyn toivomusaloitteen johtavan käytännölliseen tulokseen.

Aamiaistauon jälkeen kokous jatkui klo 14.15. Maist. KAUKO HAAHTELA esitelmöi aiheesta »Aine kypsyysnäyteenä». Hän piti ainekirjoitusta koko kasvatustyön keskipisteenä ja siitä saatua arvosanaa hyvin tärkeänä, koska kielellinen kypsyys on koko sielullisen kypsyyden kuvastin. Monet estot saattavat kuitenkin vaikeuttaa sen ilmenemistä, eivätkä samanlaiset tehtävät ja samanlainen opetus sovi kaikille.

Taiteilija EERO SALOLA puhui aiheesta »Puhekuulttuuri koulun näkökulmasta» ja huomautti opettajan esimerkin suuresta vaikutuksesta. Hän toivoi, että oppikouluun saataisiin suullisen esitystaidon lehtorin virka. Lisäksi hän antoi näytteitä oppilaiden ohjaamisesta ja kosketteli myös puhevikaisten käsittelyä.

Klo 16.45 alkoi keskustelu. Puhetta johti edelleen tri Turunen ja sihteerinä toimi maist. Kyrölä. Päätettiin keskustella ensin tait. SALOLAN esitelmän johdosta.

Leht. SUOMINEN huomautti, että antiikin aikana ja keskiaikana on harrastettu puhekuulttuuria enemmän kuin nykyään. Hänen mielestään koko opettajiston tulisi osallistua puhekuulttuurin opetukseen ainakin esimerkillään, erikoinen tällainen oppiaine olisi suorastaan vaarallinen. Voisi myös ajatella kiertäviä opettajia. Laulun opettaja olisi ainoa mahdollinen puhekuulttuurin opettaja.

Leht. SAVOLAINEN sanoi kiittollisena kuunnelleensa tait. Salolan esitystä ja valitti nykyisen puhekuulttuurimme tilaa.

Maist. ISONIEMI toivoi, että äidinkielen opettajiksi valmistuvat saisivat normaali-kouluissa osallistua suullisen esitystaidon erikoisopetukseen.

Yliopett. SAARIMAA yhtyi siihen tait. Salolan mainintaan, että opettajat helposti saavat maneeria esitykseensä ja oppilaat sitten matkivat heitä. Tässäkin kokouksessa eräät puheenvuoron käyttäjät painottavat viimeistä tavua kuten useat kansanedustajat.

Tri HAILA yhtyi talviseen ehdotukseen, että jokainen opettaja olisi velvollinen pieneen puhetekniikan kurssiin. Eri kouluilla voisi olla yhteinen lausunnanopettaja.

Reht. LAINA HÄNNINEN huomautti, että äänenmuodostuksen opetusta on eräässä koulussa antanut laulunopettaja.

Maist. IIKKA KAAKINEN arveli, ettei normaalikoulujen vapaaehtoiseen lausuntakoulutukseen voisi ottaa auskultanteja, koska se häiritsisi oppilaiden vapautumista, mutta auskultanteille voitaisiin järjestää oma kurssi.

Tait. SALOLAN mielestä vanhan ajan retoriikan opetus oli toisenlaista kuin se, mihin nyt pyritään. Tärkeintä olisi saada itse opetuksen järjestelmä puhekuultuuria varten. Hän piti laulunopettajan kykyä puhekuulttuurin opettamiseen epäiltävänä. Kiertävän opettajan lyhyt kurssi ei riittäisi, koska opetus pitäisi jakaa pitkälle ajalle. Piti sopivana, että auskultoinnin yhteydessä annettaisiin arvosana puhetaidossa.

Reht. KITTELÄ toivoi kokouksen saattavan kouluhallituksen tietoon, että koulu-laitoksen uudistussuunnitelmassa otettaisiin suullisen esityksen opetus huomioon niin, että suuremmille paikkakunnille palkattaisiin erikoinen opettaja ja ainetta varten varattaisiin oma viikkotuntinsa.

Puheenjohtaja sanoi kokouksen todenneen, että puhekuulttuurilla on suuri merkitys ja että sen opettaminen olisi ulotettava koko opettajistoon. Päätettiin lähettää kouluhallitukselle kirjelmä, jossa pyydetäisiin parantamaan puhekuulttuurin opetusta määrärahoihin, myös yksityiskoulujen kohdalta.

Siirryttiin keskustelemaan maist. HAAHTELAN esityksen johdosta.

Maist. KYRÖLÄ piti esitelmää syvälliseen psykologian tuntemukseen perustuvana ja suorastaan tutkimattomilla alueilla liikkuvana, mutta epäili, ilmeneekö kaikki lahjakkuus kirjallisessa tai edes kielellisessä muodossa.

Reht. M. KATAINEN sanoi, että jos ihmisellä on lahjakkuutta, hän pystyy kirjoittamaan hyvän aineen, jos saa aiheen omalta alaltaan.

Puheenvuoroja käyttivät myös leht. SAVOLAINEN ja leht. ANNA-MARI MARTOLA.

Puheenjohtaja arveli kielenkäytön kehittämisen ja koko sielullisen rakenteen kehittämisen itse asiassa lankeavan yhteen.

Maist. HAAHTELA vastasi maist. Kyrölälle, että psykologian todistusten mukaan kaikki lahjakkuus tulee kirjallisestikin näkyviin. Puheenjohtajalle hän taas vastasi, että vaikka käytännössä kielenkäytön kehittäminen ja sielullisen rakenteen kehittäminen osuvatkin yhteen, ne on teoriassa pidettävä erillään.

Puheenjohtaja esitti keskustelusta seuraavan supistelman, jonka kokous hyväksyi: Ainekirjoitus kypsyysnäytteenä kuuluu koulun keskeisimpiin työaloihin. Oppilaiden henkisen intensiteetin mittaajana se hyvin monessa tapauksessa antaa mahdollisuudet kehittyneisyyden arviointiin. Opetuksessa on lähdettävä oppilaiden yksilöllisistä taipumuksista, joiden selville saamiseen on pyrittävä. Opettajan on vapauttavasti toimien luotava ilmapiiri, jossa oppilaiden persoonallinen kehitys on mahdollinen. Aiheiden tulee olla monipuolisia ja vaihtelevia; niiden tulee antaa tilaisuus luovan kyvyn ilmaisemiseen. Jokaisen oppilaan on kyettävä kirjoittamaan myös asia-aineita.

Sunnuntaina 6. 6.

Kokous jatkui sunnuntaina klo 10.15. Dosentti YRJÖ OINONEN esitelmöi uuden kirjallisuutemme luonteesta. (Esitelmä julkaistu edellä s. 315 —.)

Leht. SAMPO HAAHTELAN esitelmä käsitteli aihetta »Esitelmät kirjallisuuden opetuksessa».

Keskustelu aamupäivän esitelmien johdosta suoritettiin aamiaistauon jälkeen klo 14.10. Puheenjohtajana toimi reht. Savolainen ja sihteerinä maist. Peltonen.

Puheenjohtaja luki keskustelun pohjaksi tri OINONEN laatimat kysymysponnet:

- 1) Mitä mieltä ollaan uuden kirjallisuutemme soveltuvuudesta kouluopetukseen?
- 2) Mitä teitä olisi käytettävä, että selviydyttäisiin parhaiten kirjallisuuden kou-

uun soveltumattoman aineksen aiheuttamista vaikeuksista? 3) Mitä opettajan kannalta toivottaisiin kaunokirjallisuudeltamme?

Reht. SELMA PATAJOKI mainitsi pysyneensä vanhemman kirjallisuuden opetuksessa, koska sen tunteminen joka tapauksessa on tärkeää oppilaille. Nuoriso itsekin tuntee, että tietynä ikä kautena sille ei ole sopivaa kirjallisuutta. Lyriikka olisi ainoa sopiva ala, mutta se ei avaudu kaikille.

Reht. KIRTELÄ huomautti, että nykyisen oppilaspolven mielenkiintoa on huomattavasti vaikeampi suunnata vanhempaan kirjallisuuteen kuin kolme-, neljäkymmentä vuotta sitten koulua käyneen. Hän suositteli Äidinkielen opettajain liitolle julkaisutavaksi helppohintaista klassillisten teosten (sekä koti- että ulkomaisten sarjaa, jota käytettäisiin koululukemistona ja joka varmasti paljon auttaisi asiaa. Siihen tulisi ottaa teokset kokonaisina, otteiden lukemista puhuja ei kannattanut. Opettajia varten olisi toimitettava samoja teoksia koskevia ohje- ja lähdekirjasia.

Maist. ISONIEMI lausui, että kaikkialla maailmassa vallitsee sama pulma, että nykyaikaista kirjallisuutta on vaikea opettaa. Mutta onko sitä sitten pakko tuoda kouluun? Kirjallisuuskertoissa oppilaita voisi ohjata sitä lukemaan. Uutta lyriikkaa voisi kyllä hyvin käsitellä lukiassa tunneillakin.

Reht. NAEMI LEVAS totesi, että oppilaat itse tuntevat, miten suuri puute on heille sopivasta hyvästä kirjallisuudesta. Hän ehdotti nuorisonromaanikilpailun pyytämistä kustannusliikkeiltä.

Maist. LAURI JAAKKIMAINEN sanoi ehdottomasti vastustavansa kaikkia kirjoituskilpailuja, koska niistä aina on huonot tulokset. Vaikeutta on liioiteltu, onhan vanha kirjallisuus avoinna. Sitäpaitsi: kun sekä oppilaat että opettajat kotona ovat lukeneet esim. Sinuhen, niin miksei sitä käsiteltäisi myös koulussa ainakin jonkin verran? Ei pidä ottaa teeskentelevää asennetta.

Reht. LEVAS sanoi, ettei oppilaita voi pakottaa ajattelemaan aikuisten aivoilla. Puheenjohtaja lausui, ettei taidetta synny pakottamalla. Mutta nykyistä kirjallisuutta voi opettaa esim. kerhotoiminnan muodossa; varsinkin lyriikka on kiitollista. Tällainen toiminta on oppilaiden kirjallista makua muodostavaa ja kehittävää. Hän totesi, että alustajan poniin ei kukaan ollut tahtonut kajota.

Siirryttiin keskustelemaan leht. HAAHTELAN esitelmästä. Puheenjohtaja luki esitelmöitsijän antamat ponnet: 1) Koska kirjallisuus on olemukseltaan yksilöllistä, sen opettaminen edellyttää 'yksilöllisten' opetusmuotojen käyttämistä, jotka herättävät oppilaassa aktiivisen harrastuksen ja tarjoavat keinot kirjallisuuden omaloitteeseen tutkisteluun. 2) Esitelmät ovat yksi tämmöinen työmuoto, koska ne serustuvat omatoimisuuteen. 3) Esitelmät antavat ainakin jossain määrin kirjallisuutta koskevia tietoja ja totuttavat oppilaan tutkimaan ja erittelemään sitä. 4) Edellytyksenä on tunnollinen arvostelu, joka suoritetaan sekä oppilaiden että opettajan toimesta. 5) Vaikeutena aiheutuva lisätyö ja ajan 'hukka'.

Tri HAILA piti päätyömuotona kirjallisuuden opetuksessa luokan yhteistä keskustelua kirjallisuudesta. Esitelmää voi tietysti käyttää vaihteluksi, mutta on pidettävä ohjaket kireällä ja tarkasti rajoitettava aika ja aihe. Teosten selostukset ja arvioinnit ovat suositeltavia.

Yliopett. SAARIMAA totesi, että leht. Haahtelalla oli paljon sopivia aiheita, ja oli samaa mieltä siitä, etteivät oppilaat saisi pitää muita esitelmää kuin niitä, jotka edistävät äidinkielen opetuksen reaalisisällystä, vaikka olisikin harrastettava suurta vaihtelevuutta. Oppilaat voisi esim. tutustua huomattaviin aikakauskirjoihin jne. Esitelmä voisi vapauttaa ainakin yhdestä aineesta.

Reht. VALVE sanoi ajan puutteen takia siirtyneensä teosten referaatteihin. Esitelmä sinänsä ei olekaan sopiva keskustelun lähtökohdaksi, pitäisi olla esim. alustus.

Leht. HAAHTELA lausui esitelmien saavan kestää vain 10 minuuttia. Niiden arvosteleminen on tuonut niin paljon hyvää mukanaan esim. ainekirjoituksen alalla, että se korvaa ajan 'hukan'. Jäähän vielä kaksi täyttä tuntia viikossa muuhun!

Reht. PATAJOKI suositteli esitelmien pitoa, koska siten saadaan käsitellyksi useampia teoksia kuin muutoin ehdittäisiin.

Leht. SUOMINEN ehdotti, että esitelmät toisina vuosina valittaisiin yksinomaan kirjallisuudesta, toisina vuosina vapaasti. Esitelmä ei saisi olla pelkkä referaatti, vaan sen tulisi käsitellä teosta joka puolelta niinkuin kirjan arvostelu ainakin. Hän suositteli esitelmien vapaasti esittämistä jäsennyksen pohjalla.

Leht. IIDA HARJUNEN muistutti siitä, että äidinkielen opettajien on opetettava ennen kaikkea suomenkielistä kirjallisuutta.

Reht. LEVAS huomautti siitä, miten mainio tilaisuus opettajalla on totuttaa oppilaansa käyttämään kirjastoja ja lähteitä esitelmää valmistaessaan. — Tämä huomautus päätettiin lisätä ponsiin.

Suomalaisen normaalityönsä 6. luokan oppilas PAAVO LAITINEN esitti otteita Kalevalasta.

Tri ARMO TURUNEN esitelmöi aiheesta »Kalevala koulun äidinkielen opetuksessa».¹

Keskustelu esitelmän johdosta alkoi klo 16.05. Puheenjohtajana toimi reht. Kittelä ja sihteerinä aluksi maist. Peltonen ja klo 17.30:stä alkaen maist. Kyrölä.

Puheenjohtaja luki kouluneuvos Sarvalta tulleen vastaussähkösanoman.

Tri TURUNEN oli laatinut esitelmästä seuraavat ponnet, jotka puheenjohtaja luki: Opetuksen tavoitteet: 1) Opetustyön perustana tulee olla oppilaiden tutustuminen Kalevalaan esteettisesti, psykologisesti ja eettisesti antoisana kaunokirjallisenä teoksena. Yleissivistykseen kuuluvaksi on katsottava eepoksen juonenkehityksen ja tapahtumain kulun mahdollisimman perusteellista tuntemista. Valittujen kohtien ulkoaitamiseen on myös pyrittävä. Tämän ohella Lönnrotin luova osuus Kalevalan syntyyn on saatettava oppilaiden tietoisuuteen. 2) Muinainen maailmankuva, jonka heijastuksia monet Kalevalan runot ja runonkohdat ovat, on saatettava oppilaiden henkistä pääomaa rikastuttamaan. Kalevalan ymmärtäminen jää parhaassakin tapauksessa pinnalliseksi, ellei mytologian tarjoamaa apua opetuksessa käytetä hyväksi. 3) Kalevalan reaalista taustaa, so. kansatieteen, arkeologian ja historian esittämää entisajan elämää on niin laajasti valaistava, että runojen ja niiden yksityiskohtien tajuaminen käy mahdolliseksi. Tällöin on muistettava, ettei Kalevala ole mainittujen tieteiden oppikirja, vaan päinvastoin juuri noista tieteistä on saatava apua Kalevalan tulkitsemiselle. 4) Kielitiede, ennen kaikkea etymologinen tutkimus, on luonut uutta valoa kansanrunoutemme historiaan, vieläpä esihistoriaankin, ja ratkaissut monta vaikeata ongelmaa, jotka runontutkimuksen omin menetelmin olisivat kenties ainaiseksi jääneet selvittämättä. Siksi on kielen tutkimuksen niihin tuloksiin, joilla on Kalevalan mytologian ja asiasisällyksen ymmärtämisen kannalta merkitystä, kiinnitettävä niiden ansaitsemaa huomiota. Sen sijaan yksityisten sanojen muotoihin enempää kuin erikoisiin johdannaistyyppeihinkin ei runojen käsittelyssä yleensä tarvinne kajota. 5) Kalevalan merkitystä kansallisen elämämme ja kulttuurimme kulmakivenä on sopivissa yhteyksissä tähdennettävä viittaamalla mm. tieteeseen, taiteeseen ja kirjallisuuden saavutuksiin, joita kalevalais-kansalliselta pohjalta on noussut. — Opetusmetodi. Opetukseen käytettävä aika ei salli jokaisen yksityisen runon kaikinpuolista tarkastelua. Sen vuoksi kutakin runojaksoa, runoa tai joskus runonkohtaa on käsiteltävä sen mukaan, miltä kannalta tarkasteltuna se opetuksen kokonaistavoitetta silmällä pitäen on opetukselle antoisin. Pääpaino on edelleenkin eepoksen kaunokirjallisen esteettisessä käsittelyssä, mutta myös mytologia, kansatiede, historia, kielen tutkimus ja Kalevala-aiheinen kirjallisuus ja taide voivat soveltuviin kohtiin antaa opetukselle tuloksellisen lähtökohdan. Huomattavaa tukea opetukselle voidaan saada oppilaiden esitelmätoiminnasta. — Opetusaste. Vaihtoehdot: Opetus säilytetään entisellään, tai se jaetaan koulun ala- ja yläasteelle, jolloin Kalevalaa alustavasti luetaan jo 2. luokalla suppeata lyhennelmää käyttäen, tavoitteena tutustuminen eepoksen juonenkehitykseen, runopoljontoon ja kalevalaisen elämäntaustan pääpiirteisiin; perusteellinen käsittely tapahuu 7. luokalla, jolloin siihen tarvitaan n. 50 opetustuntia.

Yliopett. SAARIMAA ilmoitti kannattavansa esitelmöitsijää siinä, että Kalevalan opetus on saatava sijoitetuksi myös lukioluokille. Se sekä »Seitsemän veljestä» ja muikin kirjallisuus voitaisiin käydä paljon nopeammin läpi kuin nykyään. Ei pitäisi käsitellä läksymäisesti niinkuin tähän asti, vaan siirtyen työkoulumenetelmään päin.

Maist. KAUKO HAAHTELA yhtyi edelliseen puhujaan ja suositteli lisäksi mahdollisimman suurta vapautta opettajille. Koska opettajat ovat niin erilaatuisia, heillä pitäisi olla oikeus opettaa Kalevalaakin oman laatunsa mukaan, keskittyä vain tiettyihin kohtiin yrittämättäkään tehdä oppilaille eläväksi koko Kalevalan maailmaa, jollei se ole heille itselleen elävä. Tieteellisyyteen pyrittäessä saattaa myös helposti tulla kvasitiedettä lukioluokkalaisille, mikä ei ole suositeltavaa.

¹ Esitelmä julkaistu edellä s. 323 —.

Reht. PATAJOKI suositteli esim. »Ison härän» ja »Ison tammen» opettamista ala-luokkalaisille.

Tri TURUNEN suositteli koko juonikertomuksen opettamista jättämällä pois loitusut ja episodit. Härkösen lyhentämä laitos on ehkä liian suppea, mutta jokin sen tapainen olisi hyvä.

Tri HAILA lausui, ettei 5. luokka ole ollenkaan mahdollon Kalevalan opettamiselle. Eivät oppilaat tietenkään tiukka innostuksesta, mutta omalla tavallaan he pitävät Kalevalasta. Täytyy käyttää hyviä lausujia. Täytyisi opettaa eepoksena jo 5. luokalla, mutta ei tietenkään koko kirjaa tarvitse luettaa. Lukiossa Kalevalaa voisi käsitellä vaihtelevasti ja ripeästi ja puhua teoreettisesti sen merkityksestä.

Leht. LEINONEN sanoi, ettei missään tapauksessa saa ilmaantua uusia Kalevalan tyypistelijöitä. Nykyisestä 5. ja 6. luokalla lukemisesta ei ole ollut mitään haittaa. Kalevalan kielellinen kauneus on saatava eläväksi oppilaille. Kalevala on kansalliseepos ja sellaisena se on säilytettävä ja opetettava.

Maist. SALMINEN huomautti, että koska suuri osa oppilaista lopettaa 5. luokalta, olisi suuri vahinko jättää opettamatta heille Kalevalaa kansalliseepoksen kannalta. Kalevala tarjoaa erinomaista ainesta lukemisen opetukseen.

Maist. VUOKKO RAEKALLIO-TEPON mielestä ei pitäisi paljastaa oppilaille Lönnrotin kullisientakaista työtä, koska se rikkoisi kokonaisuuden. Ei myöskään pitäisi ottaa takaisin sitä kansatieteellistä painolastia, josta on päästy.

Leht. SUOMINEN suositteli opetuksen elävöittämisiksi taidejäljennöksiä ja äänilevyjä, samoin kuoro- ja vuorolausuntaa. Oppilailla pitäisi olla täydellinen Kalevala ja opettaja itse saisi supistaa sen.

Yliopett. SAARIMAA sanoi, että Kalevalaa on opetettava ennen kaikkea runoutena. Sitä voidaan lukea joka asteella, mutta ei koskaan kokonaan läpi. Pikku lapsetkin voivat nauttia Kalevalan kielestä.

Tri TURUNEN ehdotti, että kaikkiaan viisi tuntia käytettäisiin kansatieteen, mytologian jne. selvittelyyn ja neljäkymmentäviisi muuhun Kalevalan opetukseen. Jokaisen olisi syytä selvittää itselleen, mitä epos merkitsee. Kyllä Kalevalaa voidaan opettaa kansalliseepoksena jo 5. luokalla. Jo viime vuosisadalla väiteltiin Kalevalan eheydestä, ja Lönnrot oli sitä mieltä, että sitä voidaan lyhentää.

Reht. MATTI KAISLA kannatti sitä, että jokainen opettaja itse saisi lyhentää Kalevalaa mielensä mukaan. 5. luokalta pois jääville oppilaille ei pitäisi jäädä Kalevalasta satukirjamielikuvaa.

Maist. JAAKKIMAINEN lausui, ettei saisi järkyttää Kalevalan arvovaltaa kansalliseepoksena tähdentämällä Lönnrotin osuutta sen syntyyn.

Maist. KAAKINEN esitteli, miten päästäisiin parhaisiin tuloksiin Kalevalaa esitetäessä. Hän suositteli soolo- ja kuoro-osia, kuoron hyräilyä, musiikkisäestystä ja kerron jakamista eri henkilöiden kesken. Hän mainitsi myös, että maist. Isoniemi on päässyt hyviin tuloksiin Kalevalan liikunnallisena tuloksijana.

Reht. PATAJOKI ehdotti, että Kalevalaa luettaisiin sekä 1. että 5. luokalla, mutta ei käytettäisi siihen niin paljon aikaa 5. luokalla kuin tähän asti.

Yliopett. SAARIMAA mainitsi toht. Martti Haavion sanoneen, että pitäisi kieltää Kalevalan lukeminen koulussa.

Puheenjohtaja totesi oltavan yksimielisiä siitä, että Kalevalan opettamiseen nykyään käytetään liian paljon aikaa. Kalevalan käsittelyssä olisi opettajille annettava melkoinen vapaus sekä luettavan aineksen että myös opetusasteen valinnassa. Hyvän lukemisen merkitystä opetuksen elävöittäjänä on jälleen tähdenntetty. Kokous ei siis ole voinut antaa alustajan toivomaa ratkaisevaa vastausta kysymykseen, millä asteella Kalevalaa on opetettava, eikä siihenkään, mitkä ovat opetuksen tavoitteet. Mutta kokous voinee yhtyä siihen, että alustajan ponnet sekä täällä käyty keskustelu ovat riittävän pohjana Äidinkielen opettajain liiton hallitukselle tämän asian edelleen käsittelemiseksi ja sellaisten muutosten aikaansaamiseksi nykyisiin kurssi-ohjeisiin, että suurempi vapaus opettajille opetusasteen ja aineksen valinnassa kävisi mahdolliseksi. Kokous kannatti puheenjohtajaa.

Siirryttiin käsittelemään kirjelaatikkoon tulleita kysymyksiä. Ensimmäinen vastaaja oli yliopett. SAARIMAA. Kysymykseen, voiko ainekirjoituksessa antaa ala-arvoisen numeron, vaikei kirjoitusten keskiarvo sitä myönnäkään, hän vastasi, ettei hänen mielestään voi. Edelleen hän ei pitänyt nelosia eikä suomen kielen vuoksi luokalle jättämistä suositeltavana. — Käsitteessä kuvaus vastaaja erotti esineen kuvauksen (saks. Beschreibung) ja tapahtumain kuvauksen (Schilderung), joista

jälkimmäiseen voi sekaantua kertomista. Aineissa kertomus ja kuvaus kietoutuvat toisiinsa. — Kysyttäessä, millä perusteella ainekirjoituksen numero on annettava, yliopett. Saarimaa kehoitti enemmän ottamaan huomioon parhaita saavutuksia kuin tilapäisiä huonoja aineita. — Opettajalla täytyy olla oikeus määrätä aineen pituus kumpaankin suuntaan, mutta ei pitäisi liiaksi sitoa oppilaita. — Alaluokkalaisten aineissa on pantava päähuomio sisältöön. Huolimaton kielenkäyttö voisi kenties tuntua kieliopin numerossa. — Eräässä kysymyksessä pyydettiin aloitetta tuntien lisäämiseksi lukioasteelle, 7. luokalle. Kokous kannatti. — Kysyttiin, miten latinan c on äännettävä. SKS:n kielivaliokunta on tullut tulokseen, että klassillisen latinan sanoissa on syytä aina ääntää c k:ksi, mutta ei sellaisissa sanoissa, jotka ovat myöhemmin muodostettuja, vaikka esim. lääkärit, luonnontieteilijät, ja matemaatikot niissäkin pyrkivät säilyttämään k-ääntämyksen. — Muut kysymykset koskettelivat eräitä lauseenjäsennysseikkoja. Erästä tarkastajan antamaa keskiluokkien lauseenjäsennyskoetta yliopett. Saarimaa piti aivan liian vaikeana.

Seuraava vastaaja oli tri HAILA. Hän selvitteli, miten pääsytytkinnossa on saneltava oikeinkirjoituskoe ja miten sitä on arvosteltava. Sisälukukappale on vaadittava kerrottavaksi, mutta lukemista pidettävä pääasiana. — Älykokeita voi panna, jos vain osaa, mutta niihin on hyvin perehdyttävä, ennen kuin yrittää. — Keskusteltiin myös opettajan työmäärästä. Puheenjohtaja ilmoitti, että valtion kouluissa täytyy nykyään ottaa 30 luokkatuntia. Eräissä yksityiskouluissa taas vaaditaan 36 tuntia. Ehdotettiin tämänkin asia pantavaksi Äidinkielen opettajain liiton hallituksen harkittavaksi. — Eräässä kysymyksessä oli ehdotettu suullisen esitystaidon numeroa erotettavaksi kirjallisen esitystaidon numerosta. Tri Haila suositteli, että se vain alentaisi tai nostaisi kirjallisen esityksen numeroa, mutta että ainekirjoitusta on pidettävä pääasiana. Jos koulussa on erikseen lausunnan opettaja, niin silloin tässä aineessa annetaan eri numero.

Maist. KAUKO HAAHTELA vastasi sen jälkeen muutamiiin kysymyksiin. Hän selvitti esitelmässä käyttämiään käsitteitä, kehoitti olemaan varovainen puhevikaisia käsiteltäessä, koska hairautumisen vaara on melkoinen, eikä pitänyt tarpeellisena palata äidinkielen kolmeen arvosanaan, sillä äidinkielen opetuksesta tulee siinä tapauksessa helposti kieliopin temmellyskenttä.

Leht. MARTTI VAULA vastasi yhteen lauseenjäsennystä koskevaan kysymykseen eikä arvellut kieliopin opetuksen yksinkertaistuvan, jos agenttirakenne liitettäisiin lauseenvastikkeisiin.

Leht. GRETA LIIKKANEN sai vielä puheenvuoron. Hän ei suosittelut anomustietä aineiden korjauspalkkioiden parantamiseksi, vaan neuvoi rationalisoimaan itse työn. Olisi tarkattava, miten monen aineen korjaamiseen korjaustuntipalkkio riittää, ja palautettava muut aineet korjaamattomina tai korjattava osasta aineita vain heikoimpien tuotteet ja luettava tunnilla parhaiden tuotteita korjaamattomina. Esitys jätettiin Äidinkielen opettajain liiton johtokunnan harkittavaksi.

Leht. ARVO SUOMINEN kiitti osanottajien puolesta järjestävää toimikuntaa hyvin antoisasta kokouksesta.

Puheenjohtaja lausui: Näillä päivillä on saatu kuulla paljon hyvää, mutta paljoa uutta jäädään odottamaan, uutta kielioppia, tyyliopasta, suullisen esitystaidon opasta, uusia tehtäväkokoelmia. Tarvitsemme tutkijoita omalle työkentällemme. Haluamme kiittää johtavia opettajia niitä, mitä he ovat saaneet aikaan pikku kirjoituksillaan, mutta valitamme, että he eivät ole pyytäneet virkavapautta tehdäkseen enemmän. Valtiovalta on viime aikoina osoittanut harrastusta kasvatuksellisia kysymyksiä kohtaan, varmaankin se suhtautuisi myötämielisesti alan tutkimustyöhön. — Näiden päivien yllä on väikkynyt ylioppilaskirjoitusten varjo ja lauseenjäsennuksen pöpö. Ylioppilastutkinto on nykyisin koulumme ruoska, kahle, joka sitoo nuoren opettajan käsiä varsinkin siellä, missä ei ole varaa oppilaiden kyllin vapaaseen valintaan. Sanotaan: »Kukin tulkoon omalla uskollaan autuaaksi». Jos meillä on ollut sellaista uskoa, se on pahasti horjautunut. Toivomme, että pian järjestetään uusi kokous. — Lopuksi puhuja kiitti järjestäjiä ja erikoisesti toimikunnan sihteeriä, maist. VÄINÖ KAUKORANTAA.

Kokous päättyi klo 18.00.

Vakuudeksi:

RITVA PELTONEN, VÄINÖ KYRÖLÄ.